

DE NIEUWE LICENTIE IN DE
PERS- EN COMMUNICATIE-
WETENSCHAP

DOOR

Prof. Dr. TH. LUYKX

1938;

ne de
onné
;i la
ux et
dont

otale
leur
nce
t la
it à
usa

ner
tte
nce

la
er-
is-
rs.

at
u
r-
it
e

-
r
s
l
t

Overdruk uit „DE BRUG” Nr 2 - Jg. VII - april-juni 1963

PERS- EN COMMUNICATIE- WETENSCHAP

Bij K. B. van 21 september 1962 werd aan de Rijksuniversiteit te Gent, in het raam van de Politieke en Sociale Wetenschappen, afhankelijk van de Faculteit van de Rechten, een licentie in de Pers- en Communicatiewetenschap opgericht. Naast de vier reeds bestaande wetenschappelijke graden — nl. deze van licentiaat en doctor in de Staatswetenschappen, in de Sociale Wetenschappen, in de Bestuurswetenschappen en in de Diplomatieke Wetenschappen — kan voortaan, na ten minste vier jaar studie, de titel van licentiaat in de Pers- en Communicatiewetenschap bekomen worden. Na deze licentie kan onder de algemeen geldende voorwaarden, met betrekking tot deze wetenschap een doctoraal proefschrift worden voorgelegd.

Wij willen hier in 't kort iets mededelen over de voorgeschiedenis van bedoelde licentie, over de geestesgesteldheid, waarmede de Universiteit deze nieuwe studierichting wil inslaan, over het studieprogramma van deze nieuwe afdeling en ten slotte ook over de wetenschappelijke uitrusting, waarover de universiteit voor de vorming van hare studenten reeds beschikt.

1. EEN WOORDJE VOORGESCHIEDENIS

Vergeleken met tal van andere universiteiten, heeft het betrekkelijk lang geduurd vooraleer de wetenschappelijke bestudering van de moderne communicatiemedië — pers, film, radio en T.V. — een plaats aan onze Gentse universiteit veroverde. Immers, reeds sedert het einde van de 19^e eeuw, toen de pers nog monopoliehoudster was van de massa-informatie, bezaten sommige universiteiten in de Ver. Staten, Duitsland, Frankrijk en Zwitserland, reeds leerstoelen in wat men toen nog enger „De Pers- of Dagbladwetenschap” betitelde, en sedert de opkomst van de nieuwe audio-visuele communicatiemedië veroverde de Pers- en Communicatiewetenschap op de meeste universitaire leerprogramma's haar vaste plaats. Onze twee vrije Universiteiten, Leuven en Brussel, staken na W.O.II onmiddellijk van wal met volledig uitgewerkte programma's; de eerste in het kader van haar Faculteit voor Politieke, Sociale en Economische Wetenschappen;

de tweede in dat van haar Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte. Onze universiteit vertrok op een voorzichtige en zeer bescheiden wijze, omdat zij — ons inziens terecht — gevaren zag in een mogelijke, te nauwe koppeling van de technische journalistenopleiding aan het leerprogramma van een universiteit, die essentieel voor de wetenschappelijke opleiding van hare studenten dient in te staan. Bij M. B. van 28 februari 1951 werd in de Faculteit van de Rechten, voor het academiejaar 1950-1951, een vrije cursus van 45 u. onder de algemene benaming „Perswetenschap” opgericht. Het was natuurlijk voor de titularis een onmogelijke opdracht elk jaar het zeer uitgebreid domein van deze wetenschap te overschouwen. In de praktijk werd elk jaar uit deze stof een brokstuk gekozen om toe te laten dat studenten, die uit belangstelling voor het vak verschillende jaren na elkaar college liepen, een ruimer gedeelte van de leerstof konden bestuderen. Het was de titularis echter wel van meetaf aan duidelijk dat een ernstige behandeling van de gehele leerstof de medewerking van enkele gespecialiseerde docenten postuleerde.

Wat er ook van zij, de Faculteit van de Rechten liet onmiddellijk toe dat de cursus „Perswetenschap” als keuzevak door haar studenten werd genomen, terwijl sedert het academiejaar 1954-'55 dezelfde toelating werd verleend aan de studenten uit de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte.

Zoals de hierbijgaande tabel duidelijk uitwijst, gaven de studenten blijk van levendige belangstelling (zie volgende pagina).

De cursus „Perswetenschap” is te Gent gedurende acht jaar een „vrij” vak gebleven, d.w.z. dat het bij een eventueel verdwijnen van de titularis van de leergang ook van het leerprogramma zou kunnen geschrapt worden. Bij K. B. van 12 maart 1959 werd de cursus echter tot „facultatief” leervak verheven, waardoor dit een vaste plaats op het universitair leerplan verwierf.

Dat nu zeer snel werd overgegaan tot de oprichting van een afzonderlijke licentie in de Pers- en Communicatiewetenschap was in niet geringe mate te danken aan een initiatief van Rector P. Lambrechts. In november 1960 ontvouwde hij het plan om in het kader van de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte een Instituut voor Film, Radio en T.V. op te richten, waarbij ook aan de Pers de haar toekomstige plaats zou geschonken worden. Dit plan heeft stimulerend gewerkt voor de oprichting van de nu bestaande licentie in het kader van de Faculteit van de Rechten, waar reeds sedert jaren de cursus over Perswetenschap

Aantal studenten die de cursus Perswetenschap als vrij,
of als keuzevak volgden (1950-1962).

Academisch jaar	Faculteit Letteren en Wijsbegeerte					Faculteit Rechten		Totaal
	Geschiedenis	Klassieke Filologie	Romaanse Filologie	Germaanse Filologie	Opvoedkunde	Rechten	Politieke en Sociale Wet.	
1950-1951						5	9	14
1951-1952						17	2	19
1952-1953						8	4	12
1953-1954		1				15	10	26
1954-1955				9		14	4	27
1955-1956	4		3			8		15
1956-1957	4			10		7	4	25
1957-1958	2		3	5		2	4	16
1958-1959	4		1	11		5	1	22
1959-1960	2		6	10		4	5	27
1960-1961			3	8		10	3	24
1961-1962	5	2	10	5	1	1	6	30
1950-1962	21	3	26	58	1	96	52	257

bestond en de studie van de andere massamedia door een uitbreiding van het leerprogramma kon ingeschakeld worden.

2. DE GEEST VAN DE NIEUWE LICENTIE

Toen de Faculteit van de Rechten in januari 1961 met de voorbereidende werkzaamheden voor de samenstelling van de leerstof aanving, heeft zij zich dadelijk laten leiden door enkele basisprincipes. Zij is nl. uitgegaan van de dubbele opdracht, die de universiteit in onze hedendaagse samenleving vervullen moet : het wetenschappelijk onderzoek, dat gericht blijft op de verkenning

en de verklaring van alle menselijke verschijnselen, en de opleiding van jonge mensen voor de uitoefening van belangrijke beroepen. Dat de Pers- en Communicatiewetenschap deze dubbele opdracht kan vervullen, is duidelijk : het leerprogramma moet daarom georiënteerd worden op het onderzoek van de historische, politieke, juridische, sociale, psychologische en ook technische problemen, die oprijzen rond het belangrijk verschijnsel van de moderne communicatiemedia; het moet tevens mensen voorbereiden om later leidende functies te vervullen in de verschillende takken van het huidige informatiewezen. In verband met deze tweede opdracht stelde zich wel het omstreden probleem in hoever de technische voorbereiding van journalisten, radio- en T.V. commentators, enz. door de Universiteit zelf moest ter hand worden genomen. Het is b.v. bekend dat sommige Amerikaanse Universiteiten, in hun Instituten voor Pers- en Communicatiewetenschap, zeer ver afdalen in de richting van het technisch beroepsonderricht. Bij de samenstelling van haar programma heeft onze Faculteit van de Rechten echter verkozen zich te spiegelen aan de bestaande toestanden in de Westeuropese universiteiten, die zich nog meestal op een strak academisch niveau wensen te bewegen. In de meeste universitaire studierichtingen wordt er niet in de eerste plaats belang gehecht aan de onmiddellijk te bereiken beroepsbekwaamheid, maar wordt het accent gelegd op de wetenschappelijke vorming, die de universitair-geschoolde de geschikte basis verstrekt om achteraf, b.v. tot een bekwaam advocaat, een bevoegd leraar, enz. uit te groeien.

Uitgaande van deze beginselen werd aan de technische voorbereiding van de studenten in de Pers- en Communicatiewetenschap slechts bijkomstig belang gehecht, omdat zij ofwel in margine van hun studies of na een kortstondige praktijk kan aangeleerd worden, indien tenminste de kandidaat over de nodige aanleg beschikt. Deze laatste voorwaarde geldt trouwens voor de uitoefening van elk belangrijk beroep. Toch werd in het programma één cursus ingelast, die de studenten, reeds tijdens hun studietijd, vertrouwd moet maken met de inrichting en de techniek van het moderne informatiewezen. De overige cursussen zijn gericht op de wetenschappelijke benadering van de talrijke problemen, waarmee de afgestudeerde later, in zijn eventueel beroep, zal geconfronteerd worden.

3. HET STUDIEPROGRAMMA

Het leerprogramma van de nieuwe licentie werd uitgewerkt door een speciale commissie van de Faculteit van de Rechten, waarin ook een afgevaardigde van de andere faculteiten zitting had. Het werd op de Academieraad van 31 oktober 1961 goedgekeurd. De kandidatuur, die twee jaar studie omvat, is gemeenschappelijk aan alle licenties in de Politieke en Sociale Wetenschappen. Normaal moet de student dus deze kandidatuur hebben afgelegd. Studenten, die het diploma van een andere universitaire kandidatuur bezitten, kunnen echter ook, doch mits een aanvullende proef, tot de licentie in de Pers- en Communicatiewetenschap worden toegelaten.

Het studieprogramma van de licentie zelf is eveneens gespreid over twee jaar studie en bevat 15 bij naam genoemde leervakken, 2 keuzevakken en een licentieverhandeling, die aan het einde van de tweede licentie moet aangeboden worden. Onder de 15 verplichte leervakken komen er 8 voor, die niet speciaal de problemen rond de communicatiemedia als studie-object bezitten, doch die voor de vorming van een licentiaat van deze richting noodzakelijk worden geacht. De 7 overige verplichte vakken, de zg. specifieke leerstof, behandelen problemen, die rechtstreeks verband houden met het moderne informatiewezen.

Deze leerstof werd als volgt over de twee licenties verdeeld :

Eerste licentie

1. Ontwikkeling der communicatiemedia (pers, film, radio, T.V.).
2. Inrichting en techniek van het informatiewezen (met bezoek aan instellingen).
3. Politieke aardrijkskunde.
4. Hedendaagse politieke geschiedenis van België.
5. Geschiedenis van de politieke leerstelsels.
6. Geschiedenis van de sociale en economische leerstelsels.
7. Internationale economische betrekkingen en instellingen.
8. Ontwikkeling van de natuurwetenschappen sedert de 19^e eeuw.
9. Een keuzevak.

Tweede licentie

1. Geschiedenis van de Belgische pers, film, radio en T.V.
2. Het juridisch statuut van de communicatie-media, met inbegrip van het auteursrecht.
3. Plichtenleer bij de communicatie.
4. Sociologie van de communicatie.

5. Psychologie van de communicatie.
6. Hedendaagse vraagstukken van internationale politiek.
7. De inrichting van Bank- en Beurswezen.
8. Een keuzevak.
9. Licentieverhandeling.

Gelijk al de houders van een licentietitel kan ook de licentiaat in de Pers- en Communicatiewetenschap de doctorstitel behalen na het indienen van een oorspronkelijk geschreven of gedrukt proefschrift en van vijf stellingen, door de examencommissie aangenomen. Het proefschrift en de stellingen moeten door de examinandus in het openbaar verdedigd worden.

4. GUNSTREGIME VOOR HOUDERS VAN EEN UNIVERSITAIR EIND-DIPLOMA

Alhoewel bij de samenstelling van bovenvermeld programma in de eerste plaats gedacht werd aan de redactionele en de geesteswetenschappelijke bedrijvigheid, die het gebruik der massamedia veronderstelt, wist de faculteit wel dat deze media ook een beroep moeten doen op tal van andere specialisten. Het moderne informatiewezen gebruikt de medewerking van universitair geschoolden uit de wereld der exacte en toegepaste wetenschappen, terwijl de redactionele diensten zelf de hulp van gevormde economen, juristen of taalkundigen goed gebruiken kunnen.

Voor al deze houders van een universitair einddiploma, die zich tot een loopbaan in het informatiewezen voelen aangetrokken, werd, op verlangen van de Academieraad, een programma uitgewerkt, dat in de eerste plaats op de specifieke leerstof van de pers- en communicatiewetenschap is afgestemd. Door een gevoelige inkrimping van de algemene leerstof werd het mogelijk gemaakt dat deze afgestudeerden, na één jaar bijkomende studie, de titel van licentiaat in de Pers- en communicatiewetenschap verwerven.

Het programma van dit gunstregime luidt als volgt :

- I. Als verplichte vakken voor allen : de 7 vakken van de „specifieke” leerstof plus een licentieverhandeling, d.i. :
 1. Ontwikkeling van de communicatie-media (pers, film, radio, T.V.).
 2. Inrichting en techniek van het informatiewezen (met bezoek aan instellingen).

3. Geschiedenis van de Belgische pers, radio en T.V.
 4. Het juridisch statuut van de communicatie-media, met inbegrip van het auteursrecht.
 5. Plichtenleer bij de communicatie.
 6. Sociologie van de communicatie.
 7. Psychologie van de communicatie.
 8. Licentieverhandeling.
- II. Nog 3 verplichte vakken uit de „algemene leerstof” der licentie, die echter verschillen naar de aard van het door de afgestudeerde bekomen einddiploma :
- Groep A* (Wetenschappen, Toegepaste Wetenschappen, Geneeskunde, Veeartsenijkunde en Centrum voor Biologie) :
1. Politieke Aardrijkskunde.
 2. Geschiedenis van de politieke leerstelsels.
 3. Geschiedenis van de sociale en economische leerstelsels.
- Groep B* (Letteren en Wijsbegeerte met aangehechte Hogere Instituten, Rechten en School voor Criminologie) :
1. Ontwikkeling van de natuurwetenschappen sedert de 19^e e.
 2. Inrichting van bank- en beurswezen.
 3. Internationale economische betrekkingen en instellingen.
- Groep C* (Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen) :
1. Ontwikkeling van de natuurwetenschappen sedert de 19^e e.
 2. Hedendaagse politieke geschiedenis van België.
 3. Geschiedenis van de politieke leerstelsels.

5. HET SEMINARIE VOOR PERS- EN COMMUNICATIEWETENSCHAP

Bij beslissing van de Raad van Beheer der Universiteit, op 11 juli 1962, werd een Seminarie voor Pers- en Communicatiewetenschap opgericht, alwaar de nodige documentatie bij elkaar wordt gebracht in verband met de verschillende leervakken, die in de licentie gedoceerd worden. Het zwaartepunt valt hierbij vanzelfsprekend op het verzamelen van de wetenschappelijke literatuur, die in de verschillende landen over deze stof reeds werd gepubliceerd. De uitbouw van een dergelijk documentatiecentrum vergt natuurlijk enige tijd.

Nu reeds kunnen wij echter wijzen op een belangrijk feit. De heer Marcel Stijns, hoofdredacteur van het dagblad „Het Laatste Nieuws”, maakte aan het seminarie zijn rijke persdocumentatie

over : originele nummers van oude kranten, talrijke jubileumnummers van binnen- en buitenlandse bladen, tientallen jaargangen van perstijdschriften, een buitengewoon rijke en volumineuze verzameling van krantenknipsels uit buiten- en binnenlandse bladen, opklimmend tot W.O.I. en handelend over de meest diverse problemen in verband met de binnen- en buitenlandse pers, enz. Dit alles is reeds gedeeltelijk overgebracht naar het Gentse Seminarie en wordt daar op het ogenblik gerangschikt. Door dit fonds-Stijns alleen reeds zal het Seminarie voor Pers- en Communicatiewetenschap te Gent over een belangrijke documentatie beschikken. Derhalve kan de Gentse Rijksuniversiteit de heer Stijns niet erkentelijk genoeg zijn voor deze royale gift.

Prof. Dr. TH. LUYKX.